

ЯК РОЗПІЗНАТИ ШІ-ФЕЙКИ ТА ПРОТИСТОЯТИ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ

ПАМ'ЯТКА З МЕДІАГРАМОТНОСТІ

В ЦИФРОВУ ЕПОХУ

ВВЕДЕННЯ

ЧОМУ ЗНАННЯ ПРО ШІ-ФЕЙКИ
ПОТРІБНЕ КОЖНОМУ?

РОЗВИТОК ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ КАРДИНАЛЬНО ЗМІНЮЄ СПОСОБИ СТВОРЕННЯ Й ПОШИРЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ. СЬОГОДНІ СТАЛО МОЖЛИВИМ ГЕНЕРУВАТИ ЗОБРАЖЕННЯ, ТЕКСТИ, ВІДЕО ТА АУДІО, ЯКІ ВАЖКО ВІДРІЗНИТИ ВІД СПРАВЖНИХ. ЦІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ НЕ ЛИШЕ ДЛЯ НАУКИ Й БІЗНЕСУ, АЛЕ Й ДЛЯ ПОШИРЕННЯ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ, МАНІПУЛЯЦІЙ, ПРОВОКАЦІЙ І СТВОРЕННЯ ПАНІКИ.

В УМОВАХ ВІЙНИ, ПОЛІТИЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ АТАК ЗНАННЯ ПРО ПРИРОДУ ШІ-ФЕЙКІВ СТАЄ ЖИТТЕВО НЕОБХІДНИМ.

У ЦЬОМУ ПОСІБНИКУ ВИ ЗНАЙДЕТЕ:

- ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ ПОНЯТЬ;
- ОЗНАКИ, ЗА ЯКИМИ МОЖНА РОЗПІЗНАТИ ФЕЙКИ;
- ПРАКТИЧНІ ПОРАДИ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ІНФОРМАЦІЇ;
- ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ БОРОТЬБИ З ДЕЗІНФОРМАЦІЄЮ.

СТОРІНКА 3 – ЩО ТАКЕ ДЕЗІНФОРМАЦІЯ ТА ШІ-ФЕЙКИ?

ДЕЗІНФОРМАЦІЯ – ЦЕ СВІДОМО НЕПРАВДИВА АБО МАНІПУЛЯТИВНА ІНФОРМАЦІЯ, ЩО ПОШИРЮЄТЬСЯ З МЕТОЮ ВПЛИВУ НА ГРОМАДСЬКУ ДУМКУ, ДИСКРЕДИТАЦІЇ ЛЮДЕЙ АБО СТВОРЕННЯ ПАНІКИ.

ІІ-ФЕЙКИ – ЦЕ ТЕКСТИ, ЗОБРАЖЕННЯ, АУДІО АБО ВІДЕО, ЗГЕНЕРОВАНІ АБО ЗМІНЕНІ ЗА ДОПОМОГОЮ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ З МЕТОЮ ІМІТАЦІЇ РЕАЛЬНОСТІ.

ПРИКЛАДИ ШІ-ФЕЙКІВ:

- DEERFAKE-ВІДЕО ПОЛІТИКІВ ІЗ ВИГАДАНИМИ ЗАЯВАМИ;
- ПІДРОБЛЕНІ ФОТО ПОДІЙ, ЯКІ НЕ ВІДБУВАЛИСЯ;
- ВИГАДАНІ СТАТТІ, ПРЕДСТАВЛЕНІ ЯК МАТЕРІАЛИ ПОВАЖНИХ МЕДІА.

СТОРІНКА 4 – ЧОМУ ШІ-ФЕЙКИ Є ЗАГРОЗОЮ?

ІІ-ФЕЙКИ МОЖУТЬ:

- ПОШИРЮВАТИ ПОЛІТИЧНУ ПРОПАГАНДУ;
- ПІДРИВАТИ ДОВІРУ ДО МЕДІА ТА ОФІЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ;
- МАНІПУЛЮВАТИ ВИБОРАМИ ТА СУСПІЛЬНОЮ ДУМКОЮ;
- ПРОВОКУВАТИ СОЦІАЛЬНІ КОНФЛІКТИ;
- ВИКОРИСТОВУВАТИСЯ У ФІНАНСОВИХ ШАХРАЙСТВАХ.

ОСОБЛИВО НЕБЕЗПЕЧНОЮ Є ШВИДКІСТЬ ПОШИРЕННЯ ФЕЙКІВ ЧЕРЕЗ СОЦМЕРЕЖІ ТА МЕСЕНДЖЕРИ. ТОМУ КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ТА ПЕРЕВІРКА ФАКТІВ – ЦЕ ОБОВ'ЯЗКОВІ НАВИЧКИ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ.

СТОРІНКА 5 – ЯК РОЗПІЗНАТИ ШІ-ФЕЙКИ: ОСНОВНІ ОЗНАКИ

НА ЩО ЗВЕРТАТИ УВАГУ:

- **ДЖЕРЕЛО** – ПЕРЕВІРЯЙТЕ ПОХОДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ
- **ЕМОЦІЇ** – БУДЬТЕ УВАЖНІ ДО НАДМІРНО ЕМОЦІЙНОГО ТОНУ
- **ДИЗАЙН** – ЗВЕРТАЙТЕ УВАГУ НА АНОМАЛІЇ В ЗОБРАЖЕННІ, ВІДЕО, ТЕКСТІ
- **ІНСТРУМЕНТИ** ПЕРЕВІРКИ – ВИКОРИСТОВУЙТЕ ЗВОРОТНИЙ ПОШУК ЗОБРАЖЕНЬ, СЕРВІСИ ДЛЯ АНАЛІЗУ ВІДЕО
- **ПОРІВНЯННЯ ДЖЕРЕЛ** – ШУКАЙТЕ ПІДТВЕРДЖЕННЯ У НЕЗАЛЕЖНИХ МЕДІА

 ДО УВАГИ: НЕ ДОВІРЯЙТЕ ІНФОРМАЦІЇ ЛИШЕ ТОМУ, ЩО ВОНА СТАЛА ВІРУСНОЮ ЧИ ВИКЛИКАЄ СИЛЬНІ ЕМОЦІЇ.

СТОРІНКА 6 – ПРАКТИЧНА ІНСТРУКЦІЯ: ЯК ПЕРЕВІРЯТИ ІНФОРМАЦІЮ

АЛГОРИТМ ДІЙ:

1. ЗУПИНІТЬСЯ І ПОДУМАЙТЕ: **НАВІЩО** ПУБЛІКУЄТЬСЯ ЦЯ ІНФОРМАЦІЯ?
2. ВИВЧИТЬ ДЖЕРЕЛО: НАСКІЛЬКИ ВОНО **НАДІЙНЕ**?
3. ПЕРЕВІРТЕ **ФАКТИ**: ШУКАЙТЕ ОФІЦІЙНІ ПІДТВЕРДЖЕННЯ.
4. ВИКОРИСТОВУЙТЕ ІНСТРУМЕНТИ **ПЕРЕВІРКИ** ЗОБРАЖЕНЬ І ВІДЕО.
5. ПОВІДОМЛЯЙТЕ ПРО ФЕЙКИ ЧЕРЕЗ **ОФІЦІЙНІ** МЕХАНІЗМИ ПЛАТФОРМ.

СТОРІНКА 7 – ЯК ВИКОРИСТОВУВАТИ РОЗШИРЕНІ МЕТОДИ ПЕРЕВІРКИ

ПРОСУНУТІ МЕТОДИ АНАЛІЗУ ЦИФРОВОГО КОНТЕНТУ ДОПОМАГАЮТЬ ВІДНАЙТИ НАВІТЬ РЕТЕЛЬНО ЗАМАСКОВАНІ ФЕЙКИ.

МЕТАДАНІ ФАЙЛІВ- ЦЕ ПРИХОВАНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ФАЙЛ (ДАТА СТВОРЕННЯ, ГЕОЛОКАЦІЯ, ПРИСТРІЙ, РЕДАГУВАННЯ).

ПРОВЕРКА МЕТАДАННЫХ ФАЙЛОВ

 СЕРВІСИ: FOTOFORENSICS, JEFFREY'S METADATA VIEWER, EXIF.TOOLS.

 НА ЩО ЗВЕРНУТИ УВАГУ:

- НЕПРАВДОПОДІБНІ **ДАТИ СТВОРЕННЯ** (НАПРИКЛАД, ФАЙЛ НІБИТО ЗНЯТО ДО ПОЧАТКУ ПОДІЇ).
- ПРОПУЩЕНІ АБО ВИДАЛЕНІ **ПОЛЯ** (ЧАСТО У ПІДРОБЛЕНИХ ФАЙЛІВ).
- **НЕВІДПОВІДНІСТЬ** МОДЕЛІ ПРИСТРОЮ ЗАЯВЛЕНОМУ ДЖЕРЕЛУ.

М Е Т А Д А Т А

ЩО ШУКАТИ НА ЗОБРАЖЕННЯХ І ВІДЕО:

- **СПОТВОРЕННЯ** ПЕРСПЕКТИВИ (КРИВІ ЛІНІЇ БУДІВЕЛЬ).
- НЕПРИРОДНЕ **ОСВІТЛЕННЯ** І ТІНІ.
- **АРТЕФАКТИ** НА ТЛІ (РОЗМИТІ АБО ЗМАЗАНІ КРАЇ).
- ПОМИЛКИ В **АНАТОМІЇ** ЛЮДЕЙ (ЗАЙВІ ПАЛЬЦІ, ДИВНА МІМІКА)

СТОРІНКА 8 – АУТЕНТИФІКАЦІЯ КОНТЕНТУ ЧЕРЕЗ БЛОКЧЕЙН

НАВІЩО БЛОКЧЕЙН ДЛЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ

БЛОКЧЕЙН - ЦЕ ТЕХНОЛОГІЯ, ЯКА ДАЄ ЗМОГУ ЗАФІКСУВАТИ КОЖЕН ЕТАП СТВОРЕННЯ ТА ЗМІНИ ЦИФРОВОГО МАТЕРІАЛУ. ВОНА УНЕМОЖЛИВЛЮЄ НЕПОМІТНЕ РЕДАГУВАННЯ БЕЗ СЛІДІВ.

КЛЮЧОВІ ПРОЄКТИ ТА ІНІЦІАТИВИ:

- PROJECT ORIGIN

ІНІЦІАТИВА BBC, MICROSOFT ТА ІНШИХ КОМПАНІЙ ДЛЯ ПІДТВЕРДЖЕННЯ АВТЕНТИЧНОСТІ ДЖЕРЕЛ НОВИН.

- TRUEPIC

ПЛАТФОРМА, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЄ ЦИФРОВИЙ ПІДПИС ДЛЯ ФОТОГРАФІЙ ОДРАЗУ В МОМЕНТ ЗЙОМКИ.

- CONTENT AUTHENTICITY INITIATIVE (ADOBE, NYT, X)

СТВОРЕННЯ СТАНДАРТІВ ДЛЯ ВЕРИФІКАЦІЇ АВТЕНТИЧНОСТІ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ФАЙЛІВ.

ЯК ЦЕ ПРАЦЮЄ:

- КОЖНЕ ФОТО АБО ВІДЕО ОТРИМУЄ УНІКАЛЬНУ **ЦИФРОВУ МІТКУ**.

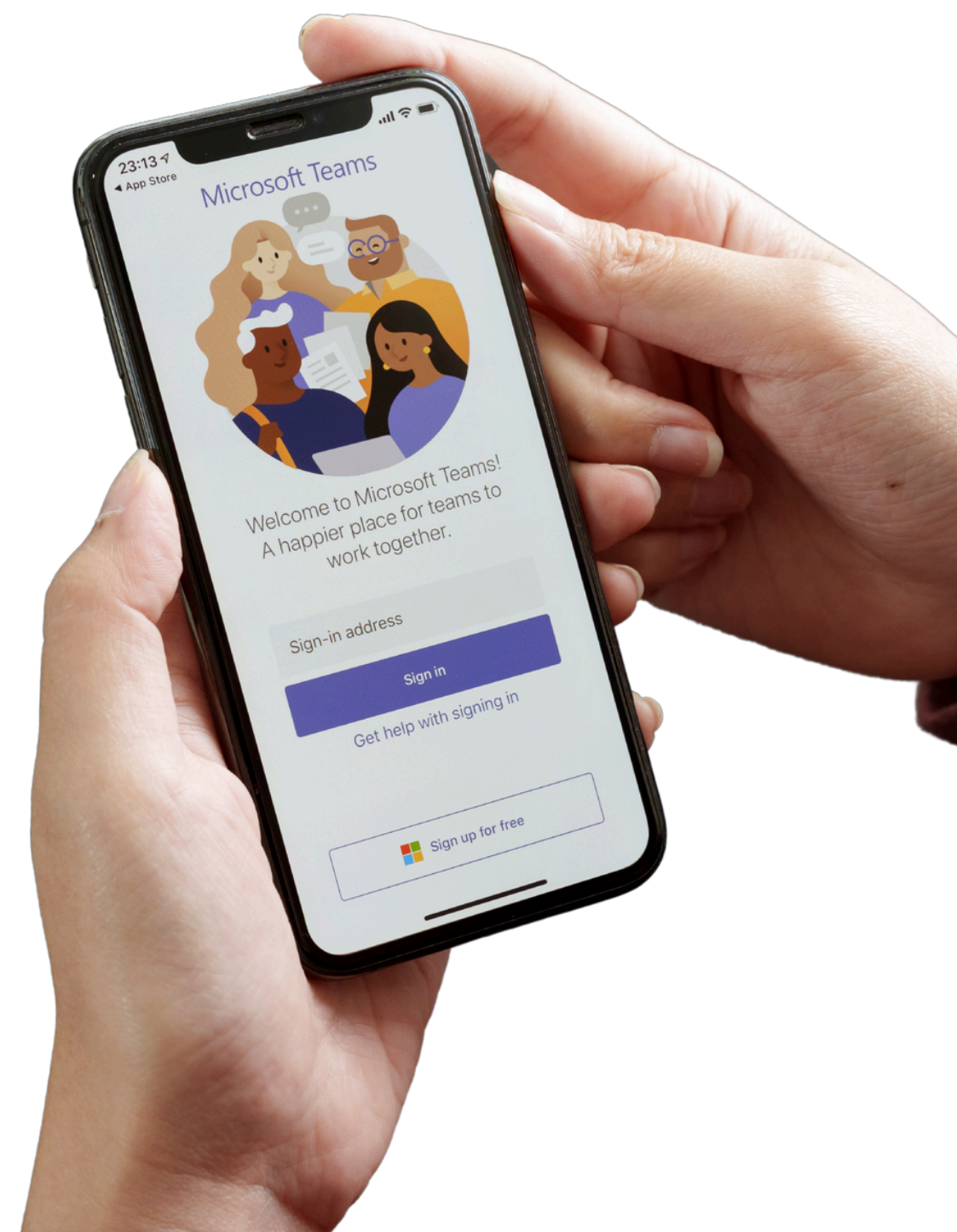
- МІТКА ФІКСУЄТЬСЯ В **БЛОКЧЕЙНІ** ТА ДОСТУПНА ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ БУДЬ-ЯКОМУ КОРИСТУВАЧЕВІ.

- БУДЬ-ЯКЕ РЕДАГУВАННЯ АБО ЗМІНА ФАЙЛУ СТАЄ ВИДНО В ІСТОРІЇ МЕТАДАНИХ.

ЩО ЦЕ ОЗНАЧАЄ ДЛЯ КОРИСТУВАЧА:

- У МАЙБУТНЬОМУ МОЖНА БУДЕ ШВИДКО ПЕРЕВІРИТИ, ЧИ Є ЗОБРАЖЕННЯ АБО ВІДЕО ОРИГІНАЛЬНИМ АБО ПІДРОБКОЮ.

- НОВИННІ АГЕНТСТВА ТА ПЛАТФОРМИ БУДУТЬ ЗОБОВ'ЯЗАНІ ВИКОРИСТОВУВАТИ ПОДІБНІ ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ **ЗАХИСТУ** СВОЇХ МАТЕРІАЛІВ.

СТОРІНКА 9 – ЯК ПРАВИЛЬНО СКАРЖИТИСЯ НА ФЕЙКИ В СОЦМЕРЕЖАХ

 НА ЗАМІТКУ: БОРОТЬБА З ФЕЙКАМИ – ЦЕ КОЛЕКТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ. ВАША АКТИВНІСТЬ МОЖЕ ВРЯТУВАТИ ІНШИХ ЛЮДЕЙ ВІД МАНІПУЛЯЦІЙ.

СКАРГА – ВАЖЛИВИЙ КРОК У БОРОТЬБІ З ДЕЗІНФОРМАЦІЄЮ. АЛЕ ЩОБ ВОНА БУЛА ЕФЕКТИВНОЮ, ПОТРІБНО ДОТРИМУВАТИСЯ ПРАВИЛЬНИХ ПРОЦЕДУР.

ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ:

- ЗАВЖДИ ОБИРАЙТЕ НАЙБІЛЬШ ТОЧНУ КАТЕГОРІЮ СКАРГИ (НАПРИКЛАД, «ДЕЗІНФОРМАЦІЯ», «ШАХРАЙСТВО», «НЕБЕЗПЕЧНИЙ КОНТЕНТ»).
- ЗА МОЖЛИВОСТІ ДОДАЙТЕ ДОКАЗИ АБО ПОСИЛАННЯ НА ОФІЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА.
- ПИШІТЬ СТИСЛО І ПО СУТІ: У МОДЕРАТОРІВ МАЛО ЧАСУ НА РОЗГЛЯД КОЖНОЇ СКАРГИ.

СТОРІНКА 10: ЯК ПОСКАРЖИТИСЯ НА ПОПУЛЯРНИХ ПЛАТФОРМАХ:

НА YOUTUBE:

- ВІДКРИЙТЕ ВІДЕО.
- НАТИСНІТЬ НА ТРИ КРАПКИ ПІД ВІДЕО → «ПОСКАРЖИТИСЯ».
- ВИБЕРІТЬ КАТЕГОРІЮ: «ДЕЗІНФОРМАЦІЯ» АБО «ШАХРАЙСЬКИЙ ЗМІСТ».
- ЗА НЕОБХІДНОСТІ ДОДАЙТЕ ПОЯСНЕННЯ.

НА FACEBOOK:

- НАТИСНІТЬ ТРИ КРАПКИ НА ПОСТІ → "ЗНАЙТИ ПІДТРИМКУ АБО ПОСКАРЖИТИСЯ НА
- ВИБЕРІТЬ ПУНКТ «НЕПРАВДИВА ІНФОРМАЦІЯ» ТА УТОЧНІТЬ ХАРАКТЕР ПРОБЛЕМИ.

НА INSTAGRAM:

- ВІДКРИЙТЕ ПУБЛІКАЦІЮ.
- НАТИСНІТЬ ТРИ КРАПКИ → «ПОСКАРЖИТИСЯ».
- ВИБЕРІТЬ ПУНКТ «НЕПРАВДИВА ІНФОРМАЦІЯ» → «ФЕЙКОВІ НОВИНИ» АБО «ШАХРАЙСТВО».

НА TWITTER (X):

- НАТИСНІТЬ НА ТРИ КРАПКИ НАД ТВІТОМ.
- ВИБЕРІТЬ «ПОВІДОМИТИ ПРО ТВІТ» → «ЦЕ ІНФОРМАЦІЯ, ЩО ВВОДИТЬ В ОМАНУ».

СТОРІНКА 11 – РЕАЛЬНИЙ ПРИКЛАД ІІ-ФЕЙКА: ВИБУХ БІЛЯ ПЕНТАГОНУ (США)

СТОРІНКА 10 – РЕАЛЬНИЙ ПРИКЛАД ІІ-ФЕЙКА:
ВИБУХ БІЛЯ ПЕНТАГОНУ (США)
У ТРАВНІ 2023 РОКУ З'ЯВИЛОСЯ ФЕЙКОВЕ
ЗОБРАЖЕННЯ ВИБУХУ БІЛЯ ПЕНТАГОНУ.
ФОТО ВИКЛИКАЛО КОРОТКЕ ПАДІННЯ
ФОНДОВОГО РИНКУ.

РОЗСЛІДУВАННЯ ПОКАЗАЛО:
- ФОТО СТВОРЕНО В MIDJOURNEY (ГЕНЕРАТОР ШІ).
- ПОМИЛКИ: СПОТВОРЕНІ ПАРКАНИ, ДИВНА
АРХІТЕКТУРА.

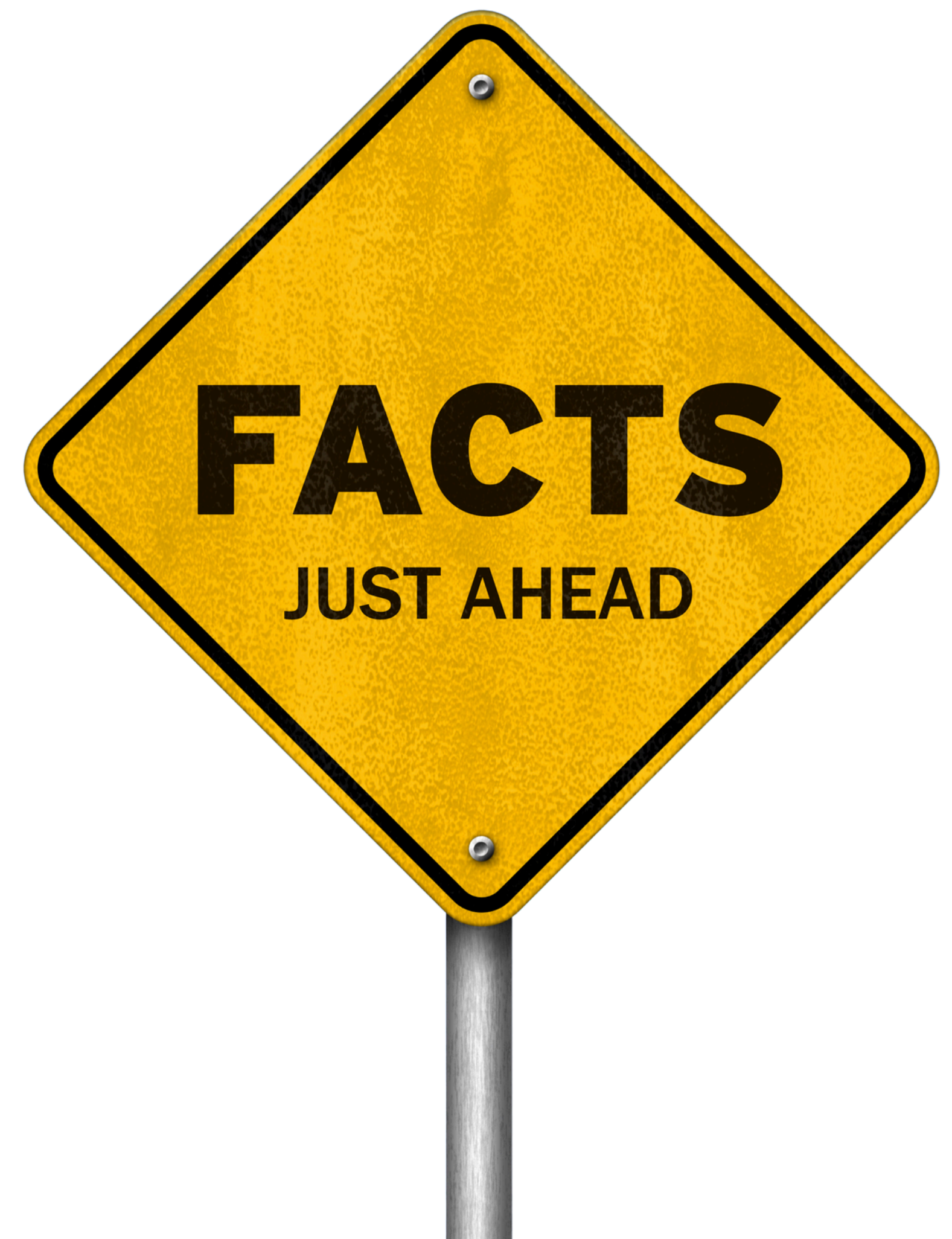
ОФІЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА ШВИДКО СПРОСТУВАЛИ ІНФОРМАЦІЮ.

⚡ ЗАПАМ'ЯТАЙ: НАВІТЬ МАЛЕНЬКИЙ ФЕЙК МОЖЕ МАТИ РЕАЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ.

СТОРІНКА 12 – ЩО РОБИТИ, ЯКЩО ВИ НАТРАПИЛИ НА ФЕЙК

КРОКИ:

- НЕ ПОШИРЮЙТЕ;
- ПЕРЕВІРТЕ ФАКТИ;
- ПОВІДОМТЕ ПРО ПОРУШЕННЯ;
- ПОЯСНЮЙТЕ ІНШИМ ПРИНЦИПИ МЕДІАГРАМОТНОСТІ.

СТОРІНКА 13 – КОРИСНІ РЕСУРСИ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ІНФОРМАЦІЇ

ПЛАТФОРМИ:

- STOPFAKE.ORG
- CORRECTIV.ORG
- MIMIKAMA.AT
- FAKTENFINDER (ARD)

ІНСТРУМЕНТИ:

- GOOGLE REVERSE IMAGE SEARCH
- TINEYE.COM
- INVID
- DEEPWARE SCANNER

СТОРІНКА 14 - ЯК ПЕРЕДАВАТИ ЗНАННЯ ІНШИМ

Дії:

- ДІЛІТЬСЯ БРОШУРОЮ.
- ПУБЛІКУЙТЕ ПОРАДИ ЩОДО ПЕРЕВІРКИ ІНФОРМАЦІЇ.
- ПРОВОДЬТЕ МІНІ-НАВЧАННЯ ДЛЯ ДРУЗІВ І КОЛЕГ.

⚡ ЗАПАМ'ЯТАЙ: КОЖЕН МОЖЕ СТАТИ ДЖЕРЕЛОМ ЯКІСНОЇ ІНФОРМАЦІЇ У СВОЄМУ ОТОЧЕННІ.

ВИСНОВОК: ЧОМУ МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ВАЖЛИВА

УМІННЯ РОЗПІЗНАВАТИ ФЕЙКИ ЗАХИЩАЄ
ОСОБИСТУ БЕЗПЕКУ, ПІДТРИМУЄ
ДЕМОКРАТІЮ ТА СПРИЯЄ СТВОРЕННЮ
ВІДПОВІДАЛЬНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО
ПРОСТОРУ.

СТОРІНКА 16 – КОНТАКТИ

ПРОЄКТ РЕАЛІЗОВАНО: DE.PERSPEKTIVE E.V.
М. ДЮССЕЛЬДОРФ

КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ:

- САЙТ: DE-PERSPEKTIVE.DE
- EMAIL: INFO@DE-PERSPEKTIVE.DE

ЗА ПІДТРИМКИ:

MEDIENBOX NRW LANDESANSTALT
FÜR MEDIEN